

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

20.4.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM0117:00/2018

Asia: Tehyn lausunto luonnoksesta laiksi sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuista

Tehy pitää tärkeänä, että osin jo vanhentunutta asiakasmaksulainsäädäntöä uudistetaan. Osin vielä keskeneräisessä luonnoksessa esitetyt uudistukset nykylainsäädäntöön ovat pääosin kannatettavia. Ehdotetuista uudistuksista huolimatta Tehy korostaa, että asiakasmaksujen suuruus Suomessa on huomattavasti korkeampi moneen muuhun maahan verrattuna. Tällä on merkitystä varsinkin heikommassa taloudellisessa asemassa olevien henkilöiden palvelujen käyttöön, erityisesti peruspalveluiden käytön osalta. Tehy pitää uudistuksen keskeisimpänä tavoitteena sitä, että asiakasmaksut eivät ole este palveluiden käytölle.

Ehdotetussa laissa säädetään maakunnan oikeudesta periä asiakasmaksuja sosiaali- ja terveystaloudesta sekä perittävien maksujen suuruudesta. Toisaalta maakunta voi päättää itsehallintoonsa perustuen siitä, että se perii säädettyä alemmaa maksua tai ei peri maksuja lainkaan maksulliseksi säädettyistä palveluista. Maakunnan järjestämävastuulle kuuluvissa palveluissa maksujen suuruudet olisivat samat riippumatta siitä, tuottaako palvelut julkinen vai yksityinen palveluntuottaja. Tehyn näkemyksen mukaan on hyvä, että maksuttomat palvelut ja maksujen enimmäismäärät määritellään jatkossakin lainsäädännöllä. Tämän lisäksi asiakasmaksujen vaikutusta palvelujen käyttöön, maksurasitteen keskittymiseen sekä sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän toimivuuteen tulee arvioida jatkossa nykyistä paremmin. Nykytilanteessa on tiedossa, että kuntien ja eri asiakasryhmien välillä on merkittäviä eroja palvelujen käytössä. Lisäksi tiedetään, että asiakasmaksujen osalta on eriarvoisuutta sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisessa. Tehyn näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota asiakasmaksujen rinnalla palvelutarpeen arviointiin ja palvelusisältöihin.

Yhdentertaisuutta tulee edelleen edistää mm. maksuvapautuksilla ja -alennuksilla sekä varmistamalla, että jokaisella on mahdollisuus saada riittävä määrä tarpeellisia palveluita ilman lisämaksuja.

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että etäpalvelusta voitaisiin periä maksu, silloin kun palvelu vastaa perinteistä hoito- tai palvelukontaktia. Tehy pitää ehdotusta uudistuvien palvelumuotojen käyttöön oton kannalta perusteltuna. Ehdotuksen mukaiset etäpalvelut eivät saa kuitenkaan lisätä asiakkaille uusia asiakasmaksuvelvoitteita esim. palveluohjauksen tai neuvonnan tulee olla edelleen maksutonta, vaikka niitä annettaisiin etäpalveluina.

Ehdotuksen mukaisesti maakunta voisi jättää perimättä maksua lyhytaikaisesta laitoshoidosta maakunnan tai asiakkaan oman aloitteen seurauksena. Tämä ehdotus on selkeä parannus voimassaolevaan lainsäädäntöön verrattuna.

Maksun perimiseen liittyen ehdotetaan, että asiakkaalle annettaisiin oikaisuvaatimusohje. Tämä lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia asiakasmaksujen suuruuteen sekä parantaa maksujen oikeudenmukaisempaa määräytymistä maksukyvyn mukaisesti.

Maksuttomat terveyspalvelut:

Maksuttomiksi palveluiksi ehdotetaan säädettäväksi pääasiassa samat palvelut, jotka nykytilanteessakin ovat maksuttomia. Näiden lisäksi valmistelussa pohditaan mielenterveys- päihdepalveluiden sekä niihin liittyvien sote-keskuskäyntien ja poliklinikkakäyntien maksuttomuutta, alle 18-vuotiaiden alle 7 vrk:ta kestävästä laitoshoidosta sekä siihen liittyvän yksilökohtaisen fysioterapian maksuttomuutta. Tämän osion valmistelu on luonnoksessa keskeneräinen, eikä nyt lausuttavana olevasta luonnoksesta ilmene yksityiskohdat tarkemmin. Tehy kannattaa maksuttomien terveyspalvelujen laajentamista näiltä osin ja asian jatkovalmistelua.

Suun terveydenhuollosta perittävä maksu:

Lausuttavana olevan luonnoksen ehdotukset suun terveydenhuollosta asiakasmaksuista vastaavat pitkälle nykytilanteeseen. Suun terveydenhuollon asiakasmaksut rakentuvat, muun terveydenhuollon asiakasmaksuista poikkeavalla tavalla, perusmaksusta ja tutkimuksesta ja hoidosta perittävistä toimenpidemaksuista. Esityksen ehdotuksen mukaisesti Tehy pitää tärkeänä, että suun terveydenhuollon asiakasmaksuja arvioidaan ja kehitetään erillisvalmistelussa huomioiden mm. sairausvakuutuslainsäädännön kumoutumisen vaikutukset (2021-2022) lähitulevaisuudessa. Nykyinen asiakasmaksurakenne saattaa estää tarkoituksenmukaisen toiminnan ja työnjaon kehittämistä suun terveydenhuollossa.

Sarjassa annettavasta hoidosta perittävä maksu:

Lakiluonnoksessa ehdotetaan säädettävän sarjassa annettavasta hoidosta perittävistä maksuista. Ehdotuksen mukaan maksua voisi periä jokaiselta käyntikerralta ilman käyntikertojen enimmäisrajaa. Käyntimaksut kerryttäisivät maksukattoa. Ehdotettu osio on vielä keskeneräinen. Jatkovalmistelussa on tarkennettava, onko käyntimaksujen ajateltu koskevan myös alle 18-vuotiaille annettavaa hoitoa ja kuntoutusta. Tehyn näkemyksen mukaan alle 18-vuotiaiden sarjassa annettavasta hoidosta tai kuntoutuksesta ei tule periä asiakasmaksuja. Jatkovalmistelussa on myös tarkennettava, ettei sarjahoitomaksua voida periä sote-keskuksessa sarjassa annettavasta hyposensibilisaatio-, puhe- ja äänihäiriö-, säde- ja sytostaattihoidosta tai muusta vastaavasta hoidosta.

Maksukaton täytyminen:

Lakiluonnoksessa ehdotetaan maksukattoon liittyvän kalenterivuoden muuttamista niin, että jatkossa maksukaton seuranta olisi 12 kk jaksoissa. Lisäksi ehdotetaan, että etäpalveluiden maksut, yksilöterapiassa lisäksi muut terapiamaksut, tilapäisen kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon maksut sekä tehostetusta palveluasumisesta perittävät maksut kerryttäisivät maksukattoa. Tämä on hyvä uudistus, sillä kotona annettava hoito tulee hyväksyä yhdenvertaisesti, toimintayksikössä saadun hoidon rinnalla, maksukattoon oikeuttavaksi. Uudis tukee mm. tavoitetta iäkkäiden toimintakykyisyyden ylläpysymisessä ja selviytymisessä omassa kotonaan mahdollisimman pitkään. Tehy pitää hyvänä ehdotusta, että myös suun terveydenhuollon käyntimaksut ja hoitotoimenpidemaksut kartuttaisivat jatkossa maksukattoa. Julkisten suun terveydenhuollon käyntimaksujen korotus (2016) on vaikuttanut suun terveydenhuollon palveluiden käyttöön. Paljon palveluja käyttävillä maksujen hyväksyminen maksukattoon kerryttäväksi, voi edistää tarpeen mukaisten suun terveydenhuollon palvelujen käyttöä.

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi on kannatettavaa, että jatkossa myös maksut, joiden maksamiseen on käytetty toimeentulotukea, kerryttäisivät maksukattoa.

Tasasuuriset maksut:

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että kalenterivuoteen sidotusta käyntimaksujen perimistä rajoittavasta kolmen käynnin enimmäisrajasta eli ns. välikatosta luovuttaisiin. Tehyn mukaan tällä voi olla vaikutusta heikommassa taloudellisessa asemassa olevien asiakkaiden hoidon jatkuvuuteen, mikäli kyseessä on esim. asiakkaan yksittäisen hoidontarpeen mukainen hoito- tai kuntoutuskäyntien sarja. Tilannetta korjaisi se, ettei käynneistä hoitajien vastaanotoilla perittäisi asiakasmaksuja. Tehyn näkemyksen mukaan hoitajavastaanottojen maksuttomuus edistää palvelujen saatavuutta ja hoitoon hakeutumista myös paljon palveluja käyttävien ja heikommassa taloudellisessa asemassa olevien asiakkaiden osalta. Se voi myös omalta osaltaan edistää tarkoituksenmukaisen työnjaon kehittymistä tasapuolisesti sekä julkisien että yksityisten palveluntuottajien toiminnassa.

Tasasuuruisten maksujen osuus on lausuttavana olevassa luonnoksessa kesken. Tehy pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa huomioidaan ja selkiytetään päivystyspalveluiden asiakasmaksuja. Päivystyspalveluiden asiakasmaksut vaihtelevat nykytilanteessa suuresti riippuen siitä, missä hoitopaikassa kiireellistä hoitoa annetaan (terveyskeskuksen iltavastaanotto, keskussairaalan tai yliopistosairaalan yhteispäivystys). Organisaatioiden ja palvelutoiminnan jatkuvasti muuttuessa, on tarpeen selkiyttää; peritäänkö eri päivystyspisteissä (esim. tulevien sote-keskusten kiirevastaanotoilla) päivystysmaksua vai poliklinikkamaksua ja olisivatko myös kiireelliseen hoidon tarpeen arviointiin liittyvät hoitajavastaanottokäynnit maksuttomia.

Helsingissä 20.4.2018

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: työympäristöasiantuntija Anna Kukka, anna.kukka@tehy.fi, puh. 040 1677201

